

Vəfa XANOĞLU

Sənətşünaslıq üzrə elmlər doktoru

XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının klassiki, ədəbiyyatımızda lirik psixoloji üslubun yaradıcısı olan Xalq yazıçısı İlyas Əfəndiyev yüksək mündəricəli bədii əsərləri ilə dünya ədəbiyyatının inkişafına və zənginləşməsinə böyük töhfələr verib. İlyas Əfəndiyev Azərbaycan nəşrinin, dramaturgiyasının, ədəbi diliñin və teatr sənətinin inkişafında xüsusi yeri olan sonətkarıdır. Ədibin yaradıcılığının geniş şöhrət qazanmasında, böyük təsir gücündən malik olmasında və sevilməsində onun özünməxsus yazı üslubu, obrazlı və rəvan dili də mühüm rol oynayır. Onun yazıçı dili və bədii üslubu ədəbiyyatımızda yeni bir ədəbi məktəb səviyyəsini yüksəltmişdir. Ümummilli Lider Heydər Əliyev gərkəmlı yazıçının yaradıcılığına yüksək qiymət verərək yazarı: "İlyas Əfəndiyevin əsərləri həm səlis, bədii dili, həm məzmununa görə, həm də yüksək sonətkarlığına görə fərqlənlər, oxucuya böyük estetik təsir bağışlayır. Onun kitablarında həm körpüsalanların çötin işi, həm neftçilərin qəhrəman omayı, həm müasir kəndin həyatı, həm də Azərbaycan ziyahları arasında manavi-psixoloji proseslər inandırıcı şəkildə və dərindən oks etdirilmişdir. Öz yaradıcılığında yazıçı cəmiyyətimizin mənəvi təşəkkülünü və inkişafını diqqətlə izleyir, onun mənasını aşıb göstərir, bugünkü həyatımız üçün də, goləcək həyat üçün də nümunə olan adamların parlaq obrazlarını yaradır. O, öz sonətkarlığı ilə zəhmətkeşlərin mənəvi təbiyisində fəal iştirak edir".

İlyas Əfəndiyevin müxtəlisif janrlarda yazdığı əsərlər içərisində romanları da xüsusi yer tutur. Ustad sonətkarın "Söyüdüllü arx", "Körpüsalanlar", "Dağlar arxasında üç dost", "Sarıköynəklə Vəlehin nağılı", "Geriye baxma, qoca" və "Üçatılan" romanları həm ideya-məzmununa, həm bədii-estetik özüllüyinə, həm bənzərsiz obrazlarına və həm də poetik dilinə görə Azərbaycan nəşrinin xəzinəsini zənginləşdirməkə müləllisine böyük şöhrət götür.

"Geriye baxma, qoca" romanındaki obrazların dilində dörd dilin əsas vasitələrinin dialoqu ilə rastlaşır. Bu dillərdən biri Kərbəlayı Ibixanın dilidir. Bu dil modeli gerçəkliyi çağdaş təsvirlər sistemində göründürür, onu yaşı adəmin düşüncə tərzinə proyeksiya edir. Kərbəlayı Ibixanın evində qonaq olan və onun nişanlı qızına tamah salan Murovun atının quyuğunu kəsirlər. "Murov qazoblu" soruşdu: - Kərbəlayı, bu nə işdi? Kərbəlayı Ibixan dağdan ağır adam idi, Murova sakit baxıb dedi: - Ağə, almışında yor galamaq istəyən yabını bizi bəla bəyirib ki, bir az yüngülləşsin, bəlkə, yolunu azmay! Murov dedi: - Yaxşı, Kərbəlayı Ibixan! Kərbəlayı Ibixan da cavab verdi ki: - Ağə, Allaha şükür elə ki, Kürdəbadan salamat gedirsən". Romanın bu dilin ardınca başqa bir dilin sintaksisi görür. İkinci dil Murodin öz təsviriündə gördükərini modeləşdirən dilidir: "Mən axşamdan anama yaxvardım ki, qoysun dəvəyo minim. Ohmədələ də anama dedi".

- Qoy gəlinə otursun bizim dəvənin üstündə. Ohmədahının gəlini mindiyi dəvə bacala güzgülərlə, alvan qotazlı gözlüklərlə, mis zinqirovlarla bəzənmişdi, sim höndündə qırmızı, sıruza rəngli muncuqlar düzülmüşdə. Babam, atam, anam yəhərlənmiş atlarda gedirdilər. Dəvələr yırğalana-yırğalana yeridəkə boyunlarındakı zinqirovların səsləri,

"Geriye baxma, qoca" romanının poetikasına dair qeydlər

3 OKTYABR XALQ YAZIÇISI İLYAS ƏFƏNDİYEVİN XATİRƏ GÜNÜDÜR

elə bil, Ayla, ulduzlarla işıqlanmış çöllərin sükütu içində uzaqlardan galon, mənə möləm olmayan bir müsiqiyo çevrilirdi". Göründüyü kimi, burada mətnin sintaksis prinsipləri folklor kodunun işarələri və qrammatikası ilə səsləşir.

Romanın üçüncü dil təsvir edilən mökanın özünməxsus sintaksisini uyğun gölənləri görürdüür, həmin dünyadan görünməyən yollarına işq salır. Yazıçı təsvir etdiyi mökanın əstarəngiz mənzərlərini, kəsməkəşli olayları sanki cümlələrin konstruksiyasına yığır: "Daha dağların başından çəduman çıxılmirdi. Çobanların cüreçəni, igidlərin yapincısı ciyinlərindən düşmürdü. Axşamlar alaçılarda, komalarda ocaq qalanırdı. Hər sohər otların üstüne şəh-qirov düşürdü. Nəhayət, bir axşam alaçılarda, komalar səküldü. Keçələr, alaçıl çubuqları, dolu fərməşlər, motallar, yağ çırışları dəvələrə yükündə. Atlar yəhərlənib dayandılar. Ay doğanda el tərpəndi aranı".

Romanın dördüncü dil gerçəkliyi birbaşa, aşıq-saçılıqla göründür, daha doğrusu, gerçəkliyin adından çıxış edən dildir ki, bəzi detalları ilə öncəkilərlə ilgilənir. Burada folklor simvolu ilə kəskin diaЛОqlara da yər verdir. Muradın düşüncəsində mif və folklor dili anasının, babasının, Əhmədalının, Qaraçanın və başqalarının səsi ilə uzaşır. Romanın təsvir edilən Gödək Niso surəti nağıllarımızdakı qarilar xatırladır. O, nağıllarda evlər yuxarı, xoşbəxt ailələri faciələrə düber edən cadugor, ifrit qarılara bənzəyir. Gödək canımıla aramı qızışdır, acı diliylə bir elin-oba-nın eavanlarının arasına qan sahr. Romanın cümlələrdən görünən dünya şəkli öz pləstikliyinə görə seçilir, etnik psixologiya hər bir personajın özündə cəsidi çələrlərə görükür.

Mülliif romanın folklor aidi çoxlu ifadələr də işlətmışdır: "dəmir çarix geyib, dəmir əsa götürmək", "igiddən qada, canlıdan cəfa əsik dəyil", "bir könüldən min könüla vurulmaq", "az getdi, üz getdi", "el ağı - çuval ağı" və s. "indı sizə başqa bir əhvalat dənim, görün taleyin nə qoribə işləri olur", "indi də sizə kimdən deyim, xanım arvadın qızlarından" kimi deyimlər əsərin üslubunu zənginləşdirir.

Əsərin ayrı-ayrı hissələrinə məzmununa görə qoymulmuş adlar və sərləvhələr də nüqələrə rastlaşdır. Məsələn, "Kürdəbadın Səkinə ilə Mahal Murovunun əhvalatı", "Xanım arvadla Damılca mülkünün əhvalatı", "Cavan Bayramla gözəl Fatmanın əhvalatı", "Cavan tacırı pıstav qızının əhvalatı", "Qaçaq Xanmurad və selbasarlıların obamıza basqını" və s. Örnək verdiyimiz bu nümunələr əsərdə elə işlənmişdir ki, onlar bitkin kompozisiya və poetik üslubi sistem yaradır.

"Biz heç vaxt unutmamalıyıq ki, dil yazının hayatı duymaq qabiliyyətidir, onun istedadıdır. İstedadlı yazıçının dili sünə və qurru ola bilməz" - deyən ədib yaratdığı hər bir obrazı, hayatı ləhvəni və hadisəni özünməxsus olamət və xüsusiyyətlərlə səciyyələndirmək üçün əsərlərinin dil və üslubuna böyük məsuliyyətlə yanaşmışdır. Sonətkarın təkincə, "Yazıcı üçün dil onun ürəyinin tərcüməmidir. Ədəbiyyata gətirilən sözü yazıcı elə işlətməlidir ki, o, həm təqən anlaşılı olsun. Xalqın ruhu ilə, canlı dənliş dili ilə mayalanmış əsərlər həmisi ürəməlxalq məhbəti qazanır".

İlyas Əfəndiyev romanın hər bir hadisəni, xarakteri və vəziyyəti təsvir etmək üçün on daqqıq və ifadəli sözləri seçir. "Dilimizin təmizliyini daim diqqət mərkəzində saxlamaq hər yazıçının vicedən vəzifəsidir. Dilin gözəlli duyğuların gözəlliyyəti, hayatın poe-

ziyasi deməkdir. Dilin sərrastlığı yazıçının hayatı düzgün dərk etməsi deməkdir. Onu da unutmamalıyıq ki, Azərbaycan dilin on dərinin, on fəlsəfi fikirləri belə, dürüst ifadə üçün hədsiz imkənlərə malikdir". Xalq dilinin incəliklərinə dörindən bolədən sonətkar hər bir obrazın xarakterinə uyğun onun nitqində elə söz və ifadələr işlədir ki, bu da əsərə bir hazırlanmış və oxunaqlıq gətirir.

"Geriye baxma, qoca" romanında dilin əsas qaynağı və etnoqrafiyası olan dialektizmlər, xüsusun Qarabağ dialektindən dərəcədə təsirli dilin gözəl ifadə tərzinin vasitəsilə yazıçı təbiətin füsunkar gözəlliklərini, kənd həyatının ürəkaçan təbii mənzərlərini canlandırdığı kimi insan qəlbinin də on ince duygularını, zərif tellərini dilləndirir. Öz qəshromənlərinin daxili aləmini məharətlə işləndirir".

Romanın dialektizmlərindən dərəcədə təsirli dilin gözəl ifadə tərzinin vasitəsilə yazıçı təbiətin füsunkar gözəlliklərini, kənd həyatının ürəkaçan təbii mənzərlərini canlandırdığı kimi insan qəlbinin də on ince duygularını, zərif tellərini dilləndirir. Öz qəshromənlərinin daxili aləmini məharətlə işləndirir".

qurban, sevinci daha təsirli ifadə etmək üçün bayatılardan da yararlanır. Məsələn: "... Kəç hündür dağın döşündən sallanmış el yolu ilə getdikcə mənə elə golirdi ki, ulduzu göyün bir parçası, dəvənin yırğalana-yırğalana getməsi... mənə yuxu gətirir. Hardan golur? Hərə gedir? ... bilinmirdi. Birdən köçün qabağının nərin üstündə gedən Səkinə nənə bu ulduzu göyün altında, bu ulduzu dərənin üstündə uca səslə bayatı çağırıdı:

Aşıq gecələr gələr,
Yatıb gecələr gələr.
İllər mübah keçəndə,
Karvan gecələr gələr.

Romanın sözlər arasında ilisgilər də həm grammatik, həm də poetik ilisgilərdir. Cümələrdəki seçimi də vahidləri, söz düzülmə, semantika, söz çələrlərinin rəngarəngliyi və ahəngdar təhkiyə üsulu əsərin təsirliyini və təbiiyyiliyini artırır. Akademik Məmməd Arif ədibin bədii dilinin estetik tərəvətindən və bədii hüsнündən bəhs edərək yazıçı: "İlyas Əfəndiyevin üslubuna qüvvət verən, lirik romantik ruhunu qanadlandıran amillərdən biri də onun bədii dilidir. Ədibin çox təmiz, aydın, yüksək bədii qüvvəyə malik dili vardır. Bu səlis, hətta şairənə dərəcədə təsirli dilin gözəl ifadə tərzinin vasitəsilə yazıçı təbiətin füsunkar gözəlliklərini, kənd həyatının ürəkaçan təbii mənzərlərini canlandırdığı kimi insan qəlbinin də on ince duygularını, zərif tellərini dilləndirir. Öz qəshromənlərinin daxili aləmini məharətlə işləndirir".

Romanın Qarabağla ilgili çoxlu sayıda topominik adlar da işlənib. Məsələn: Qarabağ bəzədən təsirli dilin gözəl ifadə tərzinin vasitəsilə yazıçı təbiətin füsunkar gözəlliklərini, kənd həyatının ürəkaçan təbii mənzərlərini canlandırdığı kimi insan qəlbinin də on ince duygularını, zərif tellərini dilləndirir. Öz qəshromənlərinin daxili aləmini məharətlə işləndirir".

"Geriye baxma, qoca" romanının vəzifələrindən dərəcədə obrazların dilində işlənən çoxlu sayıda dialektizmlər rast gəlir. Osorda təsbeh, epitet, kinaya (eyham), mübələğə, metafora, simvol (rəmz), bədii sual, inversiya, tekrir, bədii təzad və başqa bədii təsvir və ifadə vasitələrindən geniş şəkildə istifadə olunmuşdur. Romanın sinonim cərgələrə dərəcədə rast gəlinir. Bəzi nümunələrə diqqət edək: "Kürdəbadın başbiləni, qonaq qabağına çıxanı, qan bağlayanı, elçi gedənə Səkinə arvadı yaşlı"; "Şəhərin hər gün oba cabillərindən qərəbənən qapısından çıxıb kəsmə yolla uzun yoxşu enməyə başladıq"; "On dörd - on beş yaşlı nökrəmiz Qüdrət balaca armudu stokanlarda onlara çay, çini boşqablardada cürbəcür xüsəgbər (bayram payı, sovgat) apardı"; "Eyyaz əməm hər gün oba cabillərindən təşəbbüs etdi"; "Qaçaq Xanmuraddan sənə yadigar olsun"; "Qabaqda atamın fəsiq (hiyləgər) yeznəsi, arxasında da mon Şuşa qaldasının böyük qapısından çıxıb kəsmə yolla uzun yoxşu enməyə başladıq"; "On dörd - on beş yaşlı nökrəmiz Qüdrət balaca armudu stokanlarda onlara çay, çini boşqablardada cürbəcür xüsəgbər (bayram payı, sovgat) apardı"; "Eyyaz əməm hər gün oba cabillərindən təşəbbüs etdi"; "Qaçaq Xanmuraddan sənə yadigar olsun"; "Qabaqda atamın fəsiq (hiyləgər) yeznəsi, arxasında da mon Şuşa qaldasının böyük qapısından çıxıb kəsmə yolla uzun yoxşu enməyə başladıq"; "On dörd - on beş yaşlı nökrəmiz Qüdrət balaca armudu stokanlarda onlara çay, çini boşqablardada cürbəcür xüsəgbər (bayram payı, sovgat) apardı"; "Eyyaz əməm hər gün oba cabillərindən təşəbbüs etdi"; "Qaçaq Xanmuraddan sənə yadigar olsun"; "Qabaqda atamın fəsiq (hiyləgər) yeznəsi, arxasında da mon Şuşa qaldasının böyük qapısından çıxıb kəsmə yolla uzun yoxşu enməyə başladıq"; "On dörd - on beş yaşlı nökrəmiz Qüdrət balaca armudu stokanlarda onlara çay, çini boşqablardada cürbəcür xüsəgbər (bayram payı, sovgat) apardı"; "Eyyaz əməm hər gün oba cabillərindən təşəbbüs etdi"; "Qaçaq Xanmuraddan sənə yadigar olsun"; "Qabaqda atamın fəsiq (hiyləgər) yeznəsi, arxasında da mon Şuşa qaldasının böyük qapısından çıxıb kəsmə yolla uzun yoxşu enməyə başladıq"; "On dörd - on beş yaşlı nökrəmiz Qüdrət balaca armudu stokanlarda onlara çay, çini boşqablardada cürbəcür xüsəgbər (bayram payı, sovgat) apardı"; "Eyyaz əməm hər gün oba cabillərindən təşəbbüs etdi"; "Qaçaq Xanmuraddan sənə yadigar olsun"; "Qabaqda atamın fəsiq (hiyləgər) yeznəsi, arxasında da mon Şuşa qaldasının böyük qapısından çıxıb kəsmə yolla uzun yoxşu enməyə başladıq"; "On dörd - on beş yaşlı nökrəmiz Qüdrət balaca armudu stokanlarda onlara çay, çini boşqablardada cürbəcür xüsəgbər (bayram payı, sovgat) apardı"; "Eyyaz əməm hər gün oba cabillərindən təşəbbüs etdi"; "Qaçaq Xanmuraddan sənə yadigar olsun"; "Qabaqda atamın fəsiq (hiyləgər) yeznəsi, arxasında da mon Şuşa qaldasının böyük qapısından çıxıb kəsmə yolla uzun yoxşu enməyə başladıq"; "On dörd - on beş yaşlı nökrəmiz Qüdrət balaca armudu stokanlarda onlara çay, çini boşqablardada cürbəcür xüsəgbər (bayram payı, sovgat) apardı"; "Eyyaz əməm hər gün oba cabillərindən təşəbbüs etdi"; "Qaçaq Xanmuraddan sənə yadigar olsun"; "Qabaqda atamın fəsiq (hiyləgər) yeznəsi, arxasında da mon Şuşa qaldasının böyük qapısından çıxıb kəsmə yolla uzun yoxşu enməyə başladıq"; "On dörd - on beş yaşlı nökrəmiz Qüdrət balaca armudu stokanlarda onlara çay, çini boşqablardada cürbəcür xüsəgbər (bayram payı, sovgat) apardı"; "Eyyaz əməm hər gün oba cabillərindən təşəbbüs etdi"; "Qaçaq Xanmuraddan sənə yadigar olsun"; "Qabaqda atamın fəsiq (hiyləgər) yeznəsi, arxasında da mon Şuşa qaldasının böyük qapısından çıxıb kəsmə yolla uzun yoxşu enməyə başladıq"; "On dörd - on beş yaşlı nökrəmiz Qüdrət balaca armudu stokanlarda onlara çay, çini boşqablardada cürbəcür xüsəgbər (bayram payı, sovgat) apardı"; "Eyyaz əməm hər gün oba cabillərindən təşəbbüs etdi"; "Qaçaq Xanmuraddan sənə yadigar olsun"; "Qabaqda atamın fəsiq (hiyləgər) yeznəsi, arxasında da mon Şuşa qaldasının böyük qapısından çıxıb kəsmə yolla uzun yoxşu enməyə başladıq"; "On dörd - on beş yaşlı nökrəmiz Qüdrət balaca armudu stokanlarda onlara çay, çini boşqablardada cürbəcür xüsəgbər (bayram payı, sovgat) apardı"; "Eyyaz əməm hər gün oba cabillərindən təşəbbüs etdi"; "Qaçaq Xanmuraddan sənə yadigar olsun"; "Qabaqda atamın fəsiq (hiyləgər)

"Geriye baxma, qoca" romanının poetikasına dair qeydlər

3 OKTYABR XALQ YAZICI SI İLYAS
OFONDİYEVİN XATIRO GÜNÜDÜR

(Əvvəli 11-ci səh.)

Yazıcı xalq dilində işlədilən söz və ifadələrdən istifadə edir ki, bu da təbii görünür və dilin ümumi ahəngini pozmur, əksinə, onu daha da zənginləşdirir və estetik cəhətdən əlvanslaşdırır. Məsələn: "Ay ölmüş, uşağı ayı kimi basmarlama, - deyə dəhlizə çıxan Fatma nənəm zarafat elədi"; "Ay batmış - deyərdilər, - lələni niyə yanaqlarına sürtüb qızartmışan?"

Romanda söylənilən əhvalatı daha təbii, canlı və maraqlı etmək üçün yazılıçı çoxmənalı sözlərdən də yeri göldikcə istifadə etmişdir. Məsələn, "divar" sözü soyuqluq, etinasızlıq, "oğul" sözünü qoçaq, cəsarətli, "kölgə" sözünü arxa, himaya mənasında işlətməklə əsərin dilini daha da ifadəli və maraqlı etmişdir.

Romanın lüğət tərkibinin müəyyən hissəsini də frazeolojimlər və poetizmlər təşkil edir. Məsələn: "Şahmar bəy ürəyindən vurulmuş qarqa kimi atdan səssizə aşıb uçurum aşağı yuvarlındı"; "Canişin dilməncə vasitəsilə arvada qulaq aşıb dedi; ərizəni qoy get, baxarıq"; "Ona görə də Xanımı od götürdü, elçiləri söyüb qapıdan qovdu, ancaq Qara Omrah bir könüldən min könülü qızı aşiq idi, dedi öldü var, döndü yoxdu". "Ürəyindən vurulmuş", "qulaq asmaq", "od götürdü", "bir könüldən min könülü" kimi birləşmələr frazeoloji vahidlərdir. Əsərdə işlədilmiş poetizmlər də dildə obrazlılığın yaranmasına xidmət etməklə, obraz və xarakterlərin bədii nitqinə bir axıcılıq və canlılıq aşılıyor. "Bağın üst tərəfindən keçən və ətrafında sarı, firuzayı, qırmızı çiçəklər bitən ciğirdə dayanmış qızlar cavan tacırın Yaquta necə baxdığını görüb gümüş qəhqəhələr güllərdülər"; "İlk dəfə gördüyü o məhəbbət faciəsi qəlbinin dərinliklərində nisgilli bir xatırə olub qaldı, özü də zaman-zaman ona elə gəldi ki, bu elə onun öz xatirəsidir"; "Mən bu gərgin hissələr yarpaqları güllədən deşik-deşik edilmiş tut ağacına baxırdım"; "Nənəm astadan xoruldamağa başladı, həmişə anamlı, ya da mənimlə bir otaqda yatanda onların məndən qabaq yuxuya getmələri nə üçünsə ürəyimdə həzin, kövrək bir yalqızlıq hissi doğururdu, mənə elə gəldi ki, hamidan, bütün dünyadan ayrı düşmüşəm"; "Son dərəcə gözəl, şən bir oğlan olan məşhur xanəndə Xanın səsindəki o nəhayətsiz, o əsrarəngiz kədər, həsrət haradandı?"; "Gümüş qəhqəhələr", "nisgilli bir xatırə", "gərgin hislər", "həzin, kövrək bir yalqızlıq", "o nəhayətsiz, o əsrarəngiz kədər, həsrət" kimi poetizmlər əsərin bədii təsirini xeyli dərəcədə artırmışdır.

Romanda on çox istifadə olunan ifadə vasitələrindən biri də inversiyadır. Məlum olduğu kimi, inversiya cümlədə söz sırasının bilərkəndə pozulmasıdır. İlyas Ofəndiyev dram əsərlərində olduğu kimi, nəşr əsərlərində də inversiyadan geniş şəkildə istifadə etmişdir. Romanda inversiyaya aid aşağıdakı örnəklərə diqqət edək: "Aləm səni tanır, Bayram"; "İ Hələlik, o barədə bir söz demək olmaz, Məşədi"; "Kimdi bu binəvə keçib sizin girinizo, Rzaqulu bəy?"; "Allah rəhmət eləsin, bu sözdən deyildi Xan qızı"; "Onların adını tutanda "bismillah" de, Bayram"; "Nəhayət, biz golib çatdıq Qarabulağa, evimiz"; "Ölinizi tərpətsəniz, vuracağam ikinizi də"; "Qardaşın Bakıdadi, evi də satıb Muxtar bəyə"; "Ancaq mənə hamidan xoş gələn Mirzə Məhəmməd dayının böyük qızı Səriyyə idü" və s.

Ana dilini varlığı qədər sevən sənətkar yazırı: "Romanın dili əsrin, müasir mədəniyyətin yüksəkliyində dayanmalıdır... Dildə mümkün qədər yığcamlıq, sərrastlıq, arxaizmdən qaçmaq, sürət, qısa bir cümlədə dərin fikir ifadə etmək cəhdi romanlığımızın qarşısında dayanan mühüm məsələdir" - deyən əlib sözlərində romanında da xalq dilinin bütün dərinliyinə varmış, bu dilin zəngin söz çalarlarından ustalıqla istifadə etmişdir.

Romanın bədii sənətkarlıq xüsusiyyətlərindən və poetikasından istənilən qədər nümunələr göstərmək olar. Lakin mövzu əhatəli olduğundan biz əsərin poetik təhlili işığında bədii mətnin dili barədə bəzi məqamları inceleməyə çalışdıq. Romanın dilindəki şeiriyyəti və bədii mətnin özəlliklərini açmaqdə poetik sintaksisin də rolü böyükdür.

"Hər bir əsərimdə ulu xalqımızın tarixinin bir parçası oksini tapıbdır, çünki hər bir əsərim ömrümüzün bir parçasıdır" - deyən sənətkarın yaradıcılığı xalq yazılıçı Elçinin sözləri ilə deşək "yalnız onun özünün həyatının yox, ümumiyyətlə, xalqımızın yakın keçmişdəki güzəranının, məşətinin, psixologiyasının, Qarabağ elatinin etnoqrafik xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi baxımından zəngin bir mənbədir".

Çoxşaxlı yaradıcılığı ilə ədəbiyyat tariximizdə özünün "İlyas Ofəndiyev məktəbi"ni yaratmış, xalqın dərin məhəbbətini qazanan görkəmli xalq yazılıçı İlyas Ofəndiyevin vəfatından 23 il keçir. Oktyabr ayının 3-ü unudulmaz sənətkarın xatırı günüdür. İllər keçən də, zaman ötsə də, müdrik sənətkarın Azərbaycan həuduclarını çoxdan aşmış həmişəyaşar əsərləri gələcək illərdə və əsrlərdə də milyonlarla insanın qəlbində yaşayacaq.